

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน 2) กลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน 3) การเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการสังคมของผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน 4) รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน 5) ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลด้านสุขภาวะโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสำหรับผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน 6) ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการตลาดสำหรับผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน เป็นการวิจัยพัฒนาและประยุกต์ โดยศึกษาจากสมาชิกชมรมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน 5 แห่ง ๆ ละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 150 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1. การยกระดับคุณภาพชีวิตสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ดำเนินการวิจัยภายใต้โครงการวิจัย 5 เรื่อง คือ

1. กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยต้นแบบ
2. การเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการสังคมของผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์
3. รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์
4. ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลด้านสุขภาวะโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสำหรับผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์
5. การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการตลาดสำหรับผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์

กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้คือสมาชิกของชมรมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ที่บริหารจัดการในระดับดีของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยเลือกศึกษาแบบเจาะจงในชมรมผู้สูงวัย จำนวน 5 แห่ง ประกอบด้วย 1) ชมรมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ลีซอ (ลีซู) บ้านใหม่ลีซอ ตำบลปิงโค้ง

อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 2) กลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ(ลาหู่) บ้านห้วยจะคำน ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 3) กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง บ้านแม่सान้อย ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 4) กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง บ้านพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลาพูน 5) กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ บ้านละออบ ตำบลห้วยหอม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากการศึกษาวิจัยในระยะเริ่มแรกผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของพื้นที่เป้าหมายทั้ง 5 ได้ข้อสรุป ดังนี้

1. กลุ่มชาติพันธุ์ “ม้ง” บ้านแม่सान้อย ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เป็นกลุ่ม “ม้งลาย” และ “ม้งขาว” มีลักษณะแบบแผนและการดำรงชีวิตของชนเผ่าแบบดั้งเดิมที่มีสัญชาติไทยต้องการอยู่และดูแลผืนแผ่นดินไทยสำนึกรักและภาคภูมิใจในความเป็นชนเผ่าของตนเอง มีความรักใคร่และผูกพันกันแบบเครือญาติยอมรับนับถือตระกูล “แซ่” มีความเชื่อในวิญญาณหรือบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่อยู่บนฟ้า ในลำน้ำและประจำต้นไม้ มีการจัดตั้งคริสตจักรในชุมชนที่อาศัย การดูแลสุขภาพนิยมนำการบำบัดรักษาโดยวิธีพื้นบ้าน อาทิ การเรียกขวัญ การนวด และการใช้ยาสมุนไพรร่วมกับการแพทย์สมัยใหม่ มีการวินิจฉัยโรคจากการทำนายแบบชาวจีนโบราณ รวมทั้งการดูไข่ การตรวจใบหู การคลำท้อง การเข้าทรง และการบน ตามความเชื่อเรื่องวิญญาณ ส่วนอาชีพหลักของชนเผ่านี้เปลี่ยนจากการทำเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพมาเป็นการทำการค้า โดยมีเครือข่ายทางธุรกิจกับชนเผ่าด้วยกันเองและคนพื้นราบรวมทั้งชาวต่างประเทศ ชนเผ่านี้นิยมตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่สูง มีความเชี่ยวชาญในการเพาะปลูก การทำหัตถกรรม ผ้าทอ และการจักสาน สามารถทำเป็นอาชีพหลักเพื่อการค้าขายได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะผ้าใยกล้วยซึ่งเป็นภูมิปัญญาเชิงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นให้คนรุ่นหลังได้ดำรงรักษาและสืบทอดจนถึงปัจจุบัน

สำหรับปัญหาและความต้องการของสังคมผู้สูงวัยชนเผ่าม้งในหมู่บ้านนี้ ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรงมีโรคประจำตัว อาทิ ปวดเข่า ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และมะเร็ง เป็นต้น มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นหน่วยงานแพทย์เคลื่อนที่แนะนำความรู้ในการดูแลสุขภาพโรค โดยการเยี่ยมผู้ป่วยตามบ้าน สอนการใช้สื่อออนไลน์ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งเทคนิคการออกกำลังกายที่ถูกวิธี สำหรับปัญหาด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิตพบว่าเบี้ยยังชีพที่ได้รับยังไม่เพียงพอในการใช้จ่ายกับครอบครัว มีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์และการได้รับบริการปัจจัยพื้นฐานจากภาครัฐและเอกชน ส่วนปัญหาด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ “ม้ง” พบว่า ชุมชนผู้สูงอายุในหมู่บ้านยังไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างเข้มแข็ง ต้องการให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อจัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์ระหว่างกลุ่มผู้สูงวัยและต้องการให้อนุรักษชนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า อาทิ พิธีกรรมเรียกขวัญลูกคนแรก พิธีแต่งงาน พิธีงานศพ ประเพณีงานปีใหม่

ภาพที่ 4.1 สาธิตการสร้างผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าใยกันซง บ้านแม่सान้อย อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่

การเล่นของชนเผ่า “ม้ง” ได้แก่ โยนลูกข่าง ตีลูกข่าง การแข่งขันล้อเล่นไม้และยิงหน้าไม้ นอกจากนี้ยังต้องการการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะการปรับตัวให้สามารถใช้สื่อออนไลน์ในการทำธุรกิจเพื่อสร้างอาชีพเสริมให้มีรายได้เพิ่มและต้องการจัดทำโครงการ “สะพานวิถีชีวิตวัฒนธรรมม้ง” เพื่ออบรมเยาวชนชนรุ่นลูก-หลานชนเผ่า “ม้ง” ให้เป็นแกนนำพัฒนาชุมชนให้เป็นหมู่บ้านพหุวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีกลุ่มผู้สูงอายุเป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยเฉพาะการเขียนผ้าและทอผ้าด้วยใยกล้วยง เป็นต้น

2. กลุ่มชาติพันธุ์ “ลาหู่” บ้านห้วยจะค่าน ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ได้รับสัญชาติไทย มีการใช้กฎระเบียบของชุมชนเพื่ออยู่ร่วมกันและมีการศึกษาระดับพื้นฐานที่เข้าถึงชุมชน เป็นชนเผ่าที่มีลักษณะแบบแผนและการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมด้วยการยึดถือประเพณีและวัฒนธรรม ตามความเชื่อภูตผี ขวัญ วิญญาณ ผสมผสานกัน โดยเฉพาะ ผีบ้าน ผีป่า ผีต้นน้ำ และการเอามือ เอาวัน รวมทั้งฤดูกาล เพื่อทำพิธีกรรมสำคัญๆ ในวิถีชีวิตที่ปฏิบัติเป็นประจำทุกปี ได้แก่ เทศกาลกินข้าวใหม่ เทศกาลกินวอ(ขึ้นปีใหม่) พิธีสู่ขอและแต่งงาน เป็นต้น ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์และมีส่วนน้อยที่ยังคงนับถือศาสนาพุทธ มีการใช้ภาษาพูดแบบทิเบต-พม่า คล้ายกับชนเผ่า “อาข่า” และ “ลีซอ” สามารถพูดภาษาของชาวไทยใหญ่และลาวได้ ชนเผ่านี้มีความเชื่อถือบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นหลัก มีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงแก่ความตายโดยมี “พ่อครู” หรือ “ปู่จ้อง” เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลในหมู่บ้าน และเป็นผู้นำทางพิธีกรรมในการทำนายเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน ชนเผ่า “ลาหู่” เป็นชนเผ่าที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่ดึกดำบรรพ์ อาทิ ภาษา การแต่งกาย วิธีการหาปลา หัตถกรรมงานฝีมือ ศิลปะการแสดง และดนตรี ที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ได้แก่ การเป่าแคน และการเต้นจะคี ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ชนเผ่านี้ ได้มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามวิถีชีวิต สำหรับภูมิปัญญาเชิงอัตลักษณ์ของชนเผ่านี้ ประกอบด้วยด้านศิลปหัตถกรรม ได้แก่ เครื่องจักสาน (กำวย กระดัง เสื้อไม้ไผ่ สุ่มไก่) ผ้าทอลาหู่ และการตีมีด ด้านสมุนไพร จะมีการเป่าคาถาลงในยาที่ใช้สำหรับทาหรือนวดในบริเวณที่เจ็บปวด โดยอาศัยผู้นำศาสนา “โตโบ” เป็นผู้ประกอบพิธีกรรม อาชีพหลักของชนเผ่านี้ ได้แก่การทำเกษตรและรับจ้างทั่วไป พืชผลทางการเกษตร ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดพริกหยวก งามา และพืชตระกูลถั่วต่างๆ พืชไม้ผล ได้แก่ มะม่วง ลำไย อโวคาโด การหาของป่า ได้แก่ หน่อไม้ เห็ด หนอนไม้ไผ่ แมงมัน และไข่มดแดง ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ การจักตอก เป็นต้น สภาพปัญหาด้านการรักษาสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุชนเผ่านี้ พบว่าผู้สูงอายุบางครอบครัวไม่ได้รับการดูแลจากลูกหลานเท่าที่ควรและไม่ได้รับความสะดวกเมื่อไปขอรับบริการจากโรงพยาบาลสาธารณสุขตำบล มีความยากลำบากในการเดินทางและการรอคิวตรวจที่ล่าช้า จึงมีความต้องการให้เปิดช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ ส่วนปัญหาด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต พบว่าแต่ละครอบครัวมีรายได้ไม่น้อยไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายใน

ปัจจุบัน จึงต้องการเบี้ยยังชีพจากรัฐเพิ่มขึ้นและต้องการให้จัดอบรมเสริมความรู้ด้านกฎหมาย สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุและการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว อาทิ การค้าขายผลิตภัณฑ์จากของป่า โดยเฉพาะสมุนไพรที่สามารถนำมารักษาสภาพร่างกายที่เจ็บป่วยได้ สำหรับปัญหาด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ “ลาหู่” พบว่าบางครอบครัวขาดการดูแลจากลูกหลานจึงต้องการให้มียานพาหนะในหมู่บ้านและยังพบว่าวัฒนธรรมตามความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิมบางอย่างถูกละเลยไปจึงมีความต้องการอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้สืบทอด โดยเฉพาะประเพณี “กินวอ” การเดินรำ “จะคี” การเล่น “ลูกช้าง” และการประดิษฐ์เครื่องดนตรีท้องถิ่นของชาว “ลาหู่” เพื่อนำมาสร้างเป็นวงดนตรีประจำหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สูงอายุของชนเผ่านี้ ส่วนหนึ่งได้เสนอแนะไว้ว่า ต้องการเป็นครูภูมิปัญญาสอนพระคัมภีร์ของศาสนาคริสต์และสอนภาษา “ลาหู่” ให้กับลูกหลานในหมู่บ้าน โดยต้องการให้มีชมรมผู้สูงอายุเพื่อทำกิจกรรมการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่า “ลาหู่” ให้คงอยู่ต่อไป

3. กลุ่มชาติพันธุ์ “ลีซอ” บ้านใหม่ลีซอ ตำบลปงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะแบบแผนและการดำรงชีวิตที่มีความภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของตนเอง โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่โครงการตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ชนเผ่านี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 นับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ และยังมีมีความเชื่อถือศาสนาพุทธและการนับถือภูติ ผีวิญญาณบรรพบุรุษและผู้ที่อยู่ตามธรรมชาติ โดยมีผู้อาวุโสของหมู่บ้านเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม อาทิ การเลี้ยงผี การสะเดาะเคราะห์ และการเลี้ยงขวัญ เป็นต้น ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ปลูกข้าว ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดหวานและไม้ผลยืนต้น อาทิ ลิ้นจี่ ลำไย มะม่วง อโวคาโด ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ การทอผ้าชนเผ่า การทำผ้าปัก การตีเหล็ก การทำเครื่องเงิน และเลี้ยงสัตว์ มีการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมโดยปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีปีใหม่ พิธีเซ่นไหว้เทพ พิธีขอบคุณเทพ พิธีไหว้พระประจำหมู่บ้าน พิธีกินข้าวโพดใหม่ พิธีวันศีล และพิธีเซ่นไหว้หลุมศพ เป็นต้น ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมในประเพณีดังกล่าวชนเผ่านี้ต้องปฏิบัติตามข้อห้ามคือไม่ให้มีการทะเลาะวิวาท หากฝ่าฝืนจะถูกปรับเป็นเงินหรือสัตว์เลี้ยง สำหรับปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยชนเผ่าลีซอในหมู่บ้านนี้ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ประสบปัญหาความเจ็บป่วยของสุขภาพร่างกาย อาทิ ปวดเมื่อยตามร่างกาย ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และโรคแทรกซ้อนอื่นๆ ที่เกี่ยวกับระบบหายใจ และระบบทางเดินอาหาร บางครอบครัวไม่สามารถเดินทางไปโรงพยาบาล เนื่องจากไม่มีญาติดูแล จึงมีความต้องการให้สาธารณสุขตำบลแนะนำความรู้ในการดูแลรักษาโดยมีบริการออกเยี่ยมบ้านและตรวจสุขภาพฟรีเป็นประจำทุกปี สำหรับปัญหาด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต พบว่าเบี้ยยังชีพไม่เพียงพอเนื่องจากมีรายได้น้อย จึงมีความต้องการให้

ภาครัฐเพิ่มเบี้ยยังชีพและอบรบการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว นอกจากนี้ยังประสบปัญหาการขาดแคลนนํ้าทำให้ต้องการซื้อนํ้ามาใช้เพื่ออุปโภคบริโภค รวมทั้งการเช่าที่ดินทำกินจากนายทุนในเขตพื้นที่ราบ จึงมีความต้องการให้ภาครัฐมีมาตรการให้เอกสารสิทธิ์ในการครองที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนปัญหาด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ “ลีซอ” นั้น พบว่าเด็กและเยาวชนไม่สนใจในการเข้าร่วมพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา จึงต้องการให้มีการจัดกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุ เพื่อถ่ายทอดแนวปฏิบัติตามวัฒนธรรมความเชื่อของชนเผ่าตนเองและจัดให้มีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์โดยการเสริมสร้างเยาวชนให้มีจิตอาสา ตลอดจนให้มีการสืบทอดภูมิปัญญาด้านการทำเครื่องเงินเพื่อการค้า การปักผ้าลีซอ และการประดิษฐ์เครื่องดนตรี อาทิ ซึง ขลุ่ย แคน ซออู้ เป็นต้น

4. กลุ่มชาติพันธุ์ “กะเหรี่ยง” บ้านพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน มีลักษณะแบบแผนและการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย นับถือศาสนาพุทธ โดยยึดมั่นและศรัทธาครูบาชัยยะวงค์ ซึ่งเป็นผู้นำในการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาพุทธ มีวัดพระบาทห้วยต้ม และองค์พระมหาธาตุเจดีย์ศรีเวียงชัย เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชาเป็นชุมชนชาวพุทธแบบมังสวิรัตจึงไม่มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค แต่จะเลี้ยงวัว ควาย ช้างไว้ใช้งาน มีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชนเผ่าตามแนวของศาสนาพุทธ โดยการรักษาศีลห้าและบริโภคอาหารมังสวิรัต ไม่ดื่มของมึนเมาตลอดจนมีการห้ามจำหน่ายของมึนเมาในชุมชน มีการพึ่งพาอาศัยและเอื้ออาทรต่อกัน รวมทั้งมีความสามัคคีและร่วมมือกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถานและโบราณวัตถุเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชนรุ่นหลัง และเพื่อส่งเสริมด้านอาชีพให้แก่ชุมชน ชนเผ่านี้ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก โดยการทำไร่ข้าวและนาดำ รวมทั้งปลูกพืชผักสวนครัวและไม้ผลเพื่อนำมาบริโภคในครัวเรือนสำหรับการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ของชนเผ่านี้ได้แก่ การทอผ้าก็เอาจ การแปรรูปจากผ้าทอ การทำเครื่องเงิน การตีเหล็ก การขุดศิลาแลง และการจักสาน อาชีพดังกล่าวได้มีการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ของชุมชนเป็นที่ยอมรับจากลูกค้า และนักท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนของชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านพระบาทห้วยต้มมีชื่อเสียงมาถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 4.2 จัดเวทีชุมชนแบบโฟกัสกรุ๊ปเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ณ บ้านพระบาทห้วยต้ม
อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน

สำหรับปัญหาและความต้องการสังคมผู้สูงอายุชนเผ่ากะเหรี่ยงในหมู่บ้านนี้ ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสภาพของร่างกาย กรณีเจ็บป่วยไม่ได้รับความสะดวกเมื่อต้องไป

โรงพยาบาล ต้องการให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) อนุเคราะห์จัดรถเข็นรับ-ส่ง และจัดช่องทางพิเศษให้ผู้สูงอายุ กรณีที่แต่งกายด้วยชุดของชนเผ่าต้องการดูแลอย่างทั่วถึงโดยไม่เลือกปฏิบัติแยกจากกลุ่มชาวบ้านทั่วไป มีความต้องการเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยด้วยสมุนไพรพื้นบ้านควบคู่กับการใช้ยาแผนปัจจุบัน สำหรับปัญหาด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต พบว่า เบี้ยยังชีพที่ได้รับไม่เพียงพอ ต้องการรับรู้กฎหมายคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิประโยชน์และเพิ่มเบี้ยยังชีพให้สูงขึ้นและการอบรมอาชีพเสริม อาทิ การจักสาน การทำดอกไม้จัน การทอผ้า การทำปุ๋ย การทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชนเผ่า ส่วนด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ “กะเหรี่ยง” พบว่าต้องการให้อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธแบบมั่งสวริติ อาทิ การทำบุญตักบาตร การปฏิบัติภาวนา รักษาศีล และฟังเทศน์ที่วัด รวมทั้งการแต่งกายด้วยชุดประจำชนเผ่าและการละเล่นพื้นบ้าน รวมทั้งการจัดชมรมผู้สูงอายุ เพื่อทำกิจกรรมพบปะพูดคุย การออกกำลังกาย การร้องเพลง เต้นรำ โดยมีหน่วยงานของท้องถิ่นดูแล

5. กลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” บ้านละออบ ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นชนพื้นเมืองรุ่นแรกยุคก่อตั้งเมืองเชียงใหม่ในอาณาจักรล้านนา ชาวไทยภาคเหนือเรียกชนเผ่ากลุ่มนี้ว่า “ละว้า” แต่นิยมเรียกตัวเองว่า “ละเวียะ” มีแบบแผนการดำเนินชีวิตและลักษณะวัฒนธรรมในการสร้างที่อยู่อาศัยและการแต่งกายแตกต่างไปจากชาวไทยภูเขาเผ่าอื่นๆ กลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” จึงเป็นชุมชนในหมู่บ้านละออบที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ทำไร่แบบหมุนเวียน ทำนา ทำสวน ปลูกกล้วยเหลือง กล้วยแดง ลูกเนียง ข้าวโพด และปลูกพืชผักสวนครัวเป็นพืชทางเลือก ปัจจุบันมีการปลูกต้นกาแฟมีรายได้ในแต่ละปีจำนวนมาก จากการขายเมล็ดกาแฟให้กับบริษัทสตาร์บัคและโครงการหลวงและมีอาชีพเสริม อาทิ การตีเครื่องเงิน เครื่องจักสาน ผลิตภัณฑ์จากไม้ (ครก ไม้ ค้อน กล้องยาสูบ การทอผ้าที่เอนแบบดั้งเดิม และการเก็บของป่าที่สามารถเก็บกินได้ตลอดปี ได้แก่ หน่อไม้ สมุนไพร และเห็ด เป็นต้น) การดำรงชีวิตของชนเผ่านี้ นิยมตั้งบ้านเรือนอยู่บนไหล่เขาที่มีที่ราบใกล้แหล่งน้ำ แต่ละหมู่บ้านจะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มๆเฉลี่ยประมาณ 50 หลังคาเรือน เป็นกลุ่มที่อยู่ในเครือญาติเดียวกัน โดยปักหลักอยู่แบบถาวร มีการเคารพและเชื่อฟังผู้อาวุโสของแต่ละตระกูลให้เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นหมอผีรวมทั้งเป็นผู้ตัดสินผู้ที่ทำผิดจารีตประเพณี มีความเชื่อเรื่องผีสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ทั้งในด้านไสยศาสตร์และสิ่งที่ไม่เห็นตัว ได้แก่ ผีหมู่บ้าน ผีเรือน ผีไร่ และผีเจ้าที่เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในการบูชาเสาอินทขิลที่ถือว่าเป็นเสาหลักเมืองเพื่อให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาว “ลัวะ” ปัจจุบันลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเนื่องจากได้ใกล้ชิดกับหมู่บ้านของคนเมืองและการไปขายแรงงานต่างถิ่นที่ได้นำเอาความเจริญเข้ามาในหมู่บ้าน จึงมีการผสมผสานวัฒนธรรมซึ่งกันและกันโดยเฉพาะ การพูดภาษากลาง ภาษาไทยล้านนา และ

การแต่งกายที่เป็นสากลแบบคนเมือง รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมเกี่ยวกับการเกิด การตาย การประกอบอาหาร แต่ยังคงรักษาอาหารหลัก “ถั่วเน่า” ให้เป็นเอกลักษณ์ทางด้านการกินของชนเผ่าลัวะไว้ได้ ปัจจุบันชุมชนชนเผ่า “ลัวะ” ในหมู่บ้านละอูบได้รับการยกย่องว่าเป็น 1 ใน 50 ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีต้นแบบ จากการประกวดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีทั่วประเทศ มีผลิตภัณฑ์ OTOP ที่โดดเด่น ได้แก่ ผ้าทอลัวะ เครื่องเงิน และกาแฟ มีโฮมสเตย์สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตที่เรียบง่ายเป็นธรรมชาติและเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้พัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ให้กับชนเผ่า “ลัวะ” ในชุมชนได้อย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนได้ นอกจากนี้ “บ้านละอูบ” ยังได้รับรางวัลพระราชทาน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโครงการคัดเลือกหมู่บ้าน “ดีเด่น บ้านสวย เมืองสุข” โดยได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัด ภาคเหนือตอนบน และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ระดับภาคเหนือเมื่อวันที่ 9-10 มีนาคม 2563 ที่ผ่านมานี้ สำหรับปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยชนเผ่า “ลัวะ” ในหมู่บ้านนี้ ผลการวิจัยพบว่าด้านการรักษาสุขภาพอนามัย ส่วนใหญ่ประสบปัญหาการมีโรคประจำตัว อาทิ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไขมัน โรคทางเดินหายใจ และอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อส่วนต่างๆของร่างกาย จึงมีความต้องการรักษาพยาบาลฟรีจากโรงพยาบาลของรัฐและต้องการตรวจสุขภาพประจำปีฟรีอย่างต่อเนื่องทุกปี

ภาพที่ 4.3 ศึกษาบริบทชุมชนและสัมภาษณ์ชุมชนบ้านละอูบ อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดลำพูน

ส่วนปัญหาด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต พบว่า รายได้ของบางครอบครัวไม่เพียงพอในสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยวไปพักในโฮมสเตย์ทำให้การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์ของชุมชนลดลง จึงต้องการให้ภาครัฐเพิ่มเบี้ยยังชีพและสนับสนุนการจำหน่ายสินค้าสู่ชุมชนในเมือง รวมทั้งการจัดอบรมให้ความรู้การขายสินค้าออนไลน์และความรู้เกี่ยวกับการได้รับสวัสดิการความช่วยเหลือค่าครองชีพที่รัฐประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด สำหรับปัญหาด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” พบว่าปัจจุบันเยาวชนที่เป็นลูกหลานของครอบครัวได้ละเลยขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่า โดยเฉพาะการใช้ภาษาพูด การแต่งกายด้วยชุดลัวะแบบดั้งเดิม จึงมีความต้องการให้มีการส่งเสริมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมด้านภาษาและการแต่งกาย โดยให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดการทอผ้า การย้อมผ้า การทำมัดหมี่ การทำเครื่องเงินเครื่องจักสาน ให้กับนักเรียนในโรงเรียน รวมทั้งการจัดตั้งร้านค้าหัตถกรรมในชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว และควรส่งเสริมให้เด็กรุ่นใหม่เรียนออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ที่ทำจากผ้าเหล่านี้ เป็นต้น

ภาพที่ 4.4 ศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผ้าทอศิลปชีพ บ้านละอูป อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 2. กลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน
ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. กลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ชมรมผู้สูงวัยถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในชุมชน ดังนั้นหากชมรมผู้สูงวัยประสบความสำเร็จในการดำเนินการจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและเป็นการเตรียมการรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชุมชนตลอดจนคณะกรรมการชมรมผู้สูงวัยควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ที่ทำให้ชมรมผู้สูงวัยประสบความสำเร็จ องค์ประกอบของกลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้คือ 1) กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ 2) กลยุทธ์ด้านการจัดกิจกรรม 3) กลยุทธ์ด้านคณะกรรมการและ 4) กลยุทธ์ด้านสมาชิก ในแต่ละกลยุทธ์มีองค์ประกอบ ดังนี้คือ

1. กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ

1. มีสถานที่ตั้งที่มั่นคงถาวรเป็นของชมรมที่สะดวกในการทำกิจกรรม
2. มีระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการชมรมที่ชัดเจน
3. มีการวางแผนดำเนินงานของชมรม
4. มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการและบทบาทหน้าที่ของประธาน กรรมการและสมาชิก
5. มีที่ปรึกษาชมรม
6. มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสมาชิกชมรมอย่างเป็นระบบ
7. มีการวิเคราะห์ตนเอง และการสำรวจปัญหา
8. มีการสรรหางบประมาณในการดำเนินการ
9. มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทะเบียนพัสดุ-ครุภัณฑ์ ทะเบียนสมาชิก สมุดเยี่ยม และสมุดบันทึกการประชุม ให้เป็นปัจจุบัน
10. มีการติดต่อสื่อสารที่ดีและรวดเร็ว
11. มีการติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน

ภาพที่ 4.5 กิจกรรมของชมรมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ลีซอ (ลีซุ) บ้านใหม่ลีซอ ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

2. กลยุทธ์ด้านการจัดกิจกรรม

1. การจัดกิจกรรมชมรมต้องตรงกับความต้องการ และปัญหาของสมาชิก
2. การจัดกิจกรรมชมรมต้องมีความต่อเนื่อง
3. การกิจกรรมชมรมต้องสามารถแก้ปัญหาหรือส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิก
4. การจัดกิจกรรมชมรมมีการบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชน
5. การจัดกิจกรรมชมรมจะต้องมีความหลากหลายปรับเปลี่ยนหมุนเวียน เพื่อให้สมาชิกไม่เบื่อหน่าย

ภาพที่ 4.6 กิจกรรมของชมรมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ(ลาหู่) บ้านห้วยจะค่าน ตำบลปงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

3. กลยุทธ์ด้านคณะกรรมการ

1. ต้องมาจากการเลือกตั้งของสมาชิก หรือการได้รับการยอมรับจากสมาชิกส่วนใหญ่
2. มีภาวะความเป็นผู้นำ มีจรรยาบรรณในการบริหารจัดการชมรม
3. มีความเสียสละ มีจิตอาสา ซื่อสัตย์ความประพฤติดีเป็นที่ยอมรับของสังคม
4. ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย
5. มีความโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ยุติธรรม
6. มีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ

ภาพที่ 4.7 กิจกรรมของชมรมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง บ้านแม่สาบน้อย ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

4. กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

1. มีอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิกในการจะดำเนินการกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของชมรม
2. มีความรู้สึกที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของชมรมซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรม
3. มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ของชมรม
4. เคารพในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชมรม
5. ร่วมกันสร้างเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชมรม

ภาพที่ 4.8 กิจกรรมของชมรมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง บ้านพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

หากชมรมผู้สูงวัยมีการบริหารจัดการโดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการซึ่งอาจจะเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างชมรมผู้สูงวัยแต่ละแห่ง การศึกษาดูงานชมรมผู้สูงวัยที่ประสบความสำเร็จ การฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น ก็จะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยและส่งผลต่อการดำเนินกิจการของชมรม อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนซึ่งชมรมผู้สูงวัยที่ประสบความสำเร็จอาจมีตัวชี้วัดหรือการประเมินการบริหารชมรมที่แตกต่างกันไป

ภาพที่ 4.9 กิจกรรมของชมรมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ บ้านละอูบ ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2 การใช้แผนกลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงวัย คณะกรรมการชมรมผู้สูงวัย จากชมรมผู้สูงวัยต้นแบบ จำนวน 5 ชมรม ๆ ละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 150 คน โดยใช้แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์พบว่าชมรมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนได้ดำเนินการตามแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ ตามที่ 1-4 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ

กลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัย ต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน	การดำเนินการตามแผนกลยุทธ์การบริหาร จัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ ในภาคเหนือตอนบน				
	แห่งที่ 1	แห่งที่ 2	แห่งที่ 3	แห่งที่ 4	แห่งที่ 5
1. กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ					
1) มีสถานที่ตั้งที่มั่นคงถาวรเป็นของชมรมที่ สะดวกในการทำกิจกรรม	✓	✓	✓	✓	✓
2) มีระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการชมรม ที่ชัดเจน	✓	✓	✓	✓	✓
3) มีการวางแผนดำเนินงานของชมรม	✓	✓	✓	✓	✓
4) มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการ และบทบาทหน้าที่ของประธาน กรรมการและ สมาชิก	✓	✓	✓	✓	✓
5) มีที่ปรึกษาชมรม	✓	✓	✓	✓	✓
6) มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสมาชิกชมรมอย่าง เป็นระบบ	✓	✓	✓	✓	✓
7) มีการวิเคราะห์ตนเอง และการสำรวจปัญหา					
8) มีการสรรหางบประมาณในการดำเนินการ	✓	✓	✓	✓	✓
9) มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทะเบียนพัสดุ- ครุภัณฑ์ ทะเบียนสมาชิก สมุดเยี่ยม และสมุด บันทึกการประชุม ให้เป็นปัจจุบัน	✓	✓	✓	✓	✓
10) มีการติดต่อสื่อสารที่ดีและรวดเร็ว	✓	✓	✓	✓	✓
11) มีการติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 4.1 พบว่าชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนทั้ง 5 แห่ง มีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัย ดังนี้คือ 1) มีสถานที่ตั้งที่มั่นคงถาวรเป็นของชมรมที่สะดวกในการทำกิจกรรม 2) มีระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการชมรมที่ชัดเจน 3) มีการวางแผนดำเนินงานของชมรม 4) มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารการจัดการและบทบาทหน้าที่ของประธาน กรรมการและสมาชิก 5) มีที่ปรึกษาชมรม 6) มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสมาชิกชมรมอย่างเป็นระบบ 8) มีการสรรหางบประมาณในการดำเนินการ 9) มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทะเบียนพัสดุ-ครุภัณฑ์ ทะเบียนสมาชิก สมุดเยี่ยม และสมุดบันทึกการประชุม ให้เป็นปัจจุบัน 10) มีการติดต่อสื่อสารที่ดีและรวดเร็ว ส่วนข้อที่ยังไม่มีการดำเนินการคือ 7) มีการวิเคราะห์ตนเอง และการสำรวจปัญหา 11) มีการติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.2 กลยุทธ์ด้านการจัดกิจกรรม

กลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัย ต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน	การดำเนินการตามแผนกลยุทธ์การบริหาร จัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ ในภาคเหนือตอนบน				
	แห่งที่ 1	แห่งที่ 2	แห่งที่ 3	แห่งที่ 4	แห่งที่ 5
2. กลยุทธ์ด้านการจัดกิจกรรม					
1) การจัดกิจกรรมชมรมตรงกับความต้องการ และปัญหาของสมาชิก	✓	✓	✓	✓	✓
2) การจัดกิจกรรมชมรมมีความต่อเนื่อง	✓	✓	✓	✓	✓
3) การกิจกรรมชมรมสามารถแก้ปัญหาหรือ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิก	✓	✓	✓	✓	✓
4) การจัดกิจกรรมชมรมมีการบูรณาการความ ร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐหรือ องค์กรเอกชน	✓	✓	✓	✓	✓
5) การจัดกิจกรรมชมรมมีความหลากหลาย ปรับเปลี่ยนหมุนเวียน เพื่อให้สมาชิกไม่เบื่อหน่าย	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 4.2 พบว่าชมรมผู้สูงวัยในจังหวัดเชียงใหม่ มีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยตามแบบล้า่นาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ทุกรายการคือ 1) การจัดกิจกรรมชมรมตรงกับความต้องการ และปัญหาของสมาชิก 2) การจัดกิจกรรมชมรมมีความต่อเนื่อง 3) การกิจกรรมชมรมสามารถแก้ปัญหาหรือส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิก 4) การจัดกิจกรรมชมรมมีการบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชน 5) การจัดกิจกรรมชมรมมีความหลากหลายปรับเปลี่ยนหมุนเวียน เพื่อให้สมาชิกไม่เบื่อหน่าย

ตารางที่ 4.3 กลยุทธ์ด้านคณะกรรมการ

กลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัย ต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน	การดำเนินการตามแผนกลยุทธ์การบริหาร จัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ ในภาคเหนือตอนบน				
	แห่งที่ 1	แห่งที่ 2	แห่งที่ 3	แห่งที่ 4	แห่งที่ 5
3 กลยุทธ์ด้านคณะกรรมการ					
1) ต้องมาจากการเลือกตั้งของสมาชิก หรือการ ได้รับการยอมรับจากสมาชิกส่วนใหญ่	✓	✓	✓	✓	✓
2) มีภาวะความเป็นผู้นำ มีจรรยาบรรณในการ บริหารจัดการชมรม	✓	✓	✓	✓	✓
3) มีความเสียสละ มีจิตอาสา ซื่อสัตย์ความ ประพฤติดีเป็นที่ยอมรับของสังคม	✓	✓	✓	✓	✓
4) ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย	✓	✓	✓	✓	✓
5) มีความโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ยุติธรรม	✓	✓	✓	✓	✓
6) มีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่างๆ	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 4.3 พบว่าชมรมผู้สูงวัยในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 5 แห่ง มีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยตามแบบล้านนววิถีในจังหวัดเชียงใหม่ทุกรายการคือ 1) ต้องมาจากการเลือกตั้งของสมาชิก หรือการได้รับการยอมรับจากสมาชิกส่วนใหญ่ 2) มีภาวะความเป็นผู้นำ มีจรรยาบรรณในการบริหารจัดการชมรม 3) มีความเสียสละ มีจิตอาสา ซื่อสัตย์ความประพฤติดีเป็นที่ยอมรับของสังคม 4) ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย 5) มีความโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ยุติธรรม 6) มีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ

ตารางที่ 4.4 กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

กลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัย ต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน	การดำเนินการตามแผนกลยุทธ์การบริหาร จัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ ในภาคเหนือตอนบน				
	แห่งที่ 1	แห่งที่ 2	แห่งที่ 3	แห่งที่ 4	แห่งที่ 5
กลยุทธ์ที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก					
1) มีอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิกในการดำเนิน กิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของชมรม	✓	✓	✓	✓	✓
2) มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งชมรมซึ่งจะทำ ให้เกิดความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ ชมรม	✓	✓	✓	✓	✓
3) มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ของชมรม	✓	✓	✓	✓	✓
4) เคารพในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชมรม	✓	✓	✓	✓	✓
5) ร่วมกันสร้างเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชมรม	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 4.4 พบว่าชมรมผู้สูงวัยในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 5 แห่ง มีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยตามแบบล้าณาวินิในจังหวัดเชียงใหม่ทุกรายการคือ 1) มีอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิกในการจะดำเนินการกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของชมรม 2) มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งชมรมซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรม 3) มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ของชมรม 4) เคารพในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชมรม 5) ร่วมกันสร้างเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชมรม

ตอนที่ 3 การเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการสังคมสูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน

ในการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการสังคมของผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน พบว่าผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการสังคม ดังนี้

1. การประกันสังคม (Social Insurance) เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตและคุ้มครองลูกจ้าง ปัญหาการขาดรายได้เมื่อเกษียณอายุการทำงาน สภาพสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้สูงอายุได้รับการเกื้อหนุนจากครอบครัวน้อยลง ปัญหาสุขภาพที่เรื้อรังส่งผลให้ตัวเลขค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูง ระบบประกันสังคมในประเทศไทย ประกอบด้วย กองทุนต่างๆ ดังนี้

1.1 กองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ เป็นการส่งเสริมการออมสำหรับกลุ่มแรงงานที่เป็นลูกจ้างในภาคเอกชนของกระทรวงแรงงาน

1.2 กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เป็นการออมภาคบังคับสำหรับกลุ่มข้าราชการ

1.3 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับลูกจ้างประจำของส่วนราชการซึ่งจดทะเบียน (กสจ.) ผลประโยชน์ที่ได้รับ คือ เงินบำเหน็จลูกจ้างและเงินที่สมาชิกส่งสทบเข้ากองทุน

1.4 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมการออมแบบสมัครใจ

1.5 กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เป็นการออมแบบสมัครใจ สำหรับกลุ่มประชาชนทั่วไปที่มีกำลังการออมมาก

1.6 กองทุนสงเคราะห์ครูใหญ่และครูโรงเรียนเอกชนซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งขึ้นเป็นการออมภาคบังคับ

1.7 กองทุนทวีสุข เป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรออมเงินไว้ใช้เป็นสวัสดิการแก่ตนเองและครอบครัว

1.8 กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นการส่งเสริมการออมในระดับชุมชน เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และ

1.9 กองทุนการออมชราภาพ (กอช.) กระทรวงการคลังเป็นผู้จัดตั้งกองทุนเป็นกองทุนการออมเพื่อการชราภาพขั้นพื้นฐานแบบสมัครใจ

2. การช่วยเหลือสาธารณะ (Public Assistance) เป็นการสงเคราะห์แบบให้เปล่าสำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ เนื่องจากช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ด้วยโอกาสทางสังคม และ ไร้ที่พึ่งรูปแบบของสวัสดิการที่มีอยู่ คือ

2.1 เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นการจ่ายเงินแบบให้เปล่าตามมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2554 ให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (สอ.) จ่ายเบี้ยยังชีพแบบขั้นบันไดให้กับผู้สูงอายุ โดยผู้ที่มีอายุ 60 - 69 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ 600 บาท ต่อเดือน ผู้ที่มีอายุ 70 - 79 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ 700 บาท ต่อเดือน ผู้ที่มีอายุ 80 - 89 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ 800 บาท ต่อเดือน และผู้ที่มีอายุ 90 ปีขึ้นไป ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ 1,000 บาท ต่อเดือน โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2554 เป็นต้นไป

2.2 กองทุนดูแลผู้สูงอายุที่ขาดที่พึ่งโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุเป็นการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุกรณีเดือดร้อนจากการทำธุรกรรม ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และถูกทอดทิ้ง การสนับสนุนการจัดการงานศพผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน และการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่ม

2.3 การได้รับคำปรึกษาในทางคดี การช่วยเหลือจากการทำธุรกรรมและถูกทอดทิ้ง โดยกระทรวงยุติธรรมให้คำแนะนำปรึกษาที่เกี่ยวข้องในทางคดีสำหรับผู้สูงอายุ

2.4 การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ โดยกระทรวงคมนาคม และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ ฯ ให้ผู้สูงอายุเข้าชมฟรี

2.5 การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม โดยกระทรวงคมนาคม ให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยรถไฟ / รถไฟฟ้า / รถ บขส. / ขสมก. ลดค่าโดยสารครึ่งราคาและการบินไทยลดค่าโดยสารภายในประเทศ ร้อยละ 15

3. การบริการสังคม (Social Service) เป็นระบบบริการที่ตอบสนองความต้องการ ขั้นพื้นฐานของประชาชนประกอบด้วยบริการด้านต่างๆ 5 ด้าน คือ

3.1 ด้านสุขภาพอนามัย ประกอบด้วย

1) หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน ให้บริการครอบคลุมด้านการตรวจสุขภาพการรักษาพยาบาล และการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ดำเนินงานโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

2) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขจาก พรบ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 - 2564) มีการจัดช่องทางเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุแยกจากผู้รับบริการทั่วไปในแผนกผู้ป่วยนอก

3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ประจำตำบลเป็นโครงการดูแลสุขภาพที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นบนพื้นฐานแนวคิด “หุ้นส่วนการดูแล” ประกอบด้วย ประชาชนในพื้นที่ สถานบริการสุขภาพ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) การดูแลที่บ้าน (Home Care) เป็นบริการสำหรับผู้สูงอายุอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเหมาะกับผู้ป่วยสูงอายุที่อาการไม่รุนแรงและไม่สะดวกในการเดินทางมารักษาที่โรงพยาบาล เป็นการลดค่าเดินทางของผู้ใช้บริการ และผู้สูงอายุส่วนมากพึงพอใจที่จะได้รับการรักษาพยาบาลที่บ้าน

5) โครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) เป็นโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุขาดผู้ดูแลช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ถูกทอดทิ้ง ถูกกลั่นแกล้ง และผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลไม่ถูกต้อง โดยอาศัยการสร้างอาสาสมัครจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือประชาชนในชุมชนที่สมัครใจทำหน้าที่ เป็นผู้ให้การดูแลช่วยเหลือฟื้นฟูผู้สูงอายุในชุมชน

3.2 ด้านการศึกษา ประกอบด้วย

1) การศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการโดยศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) ได้พัฒนาแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุตามความต้องการ และความสนใจของผู้สูงอายุ เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ การเสริมสร้างคุณค่าและการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุ การเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ เป็นต้น

2) การศึกษาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เช่น “ชมรมการศึกษาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (Old People Playing Young Club: OPPY)” เป็นชมรมที่มุ่งเผยแพร่ความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุจะต้องจ่ายค่าบริการเอง

3.3 ด้านที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย การสงเคราะห์ที่อยู่อาศัยและการดูแลเป็นบริการในสถานสงเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุที่ครอบคลุมความจำเป็นด้านปัจจัย 4 รวมทั้งบริการ ด้านการรักษาพยาบาล กายภาพบำบัด ศาสนกิจ งานอดิเรก นันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม

3.4 ด้านการมีงานทำและการมีรายได้ ประกอบด้วย กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดทำโครงการที่ยึดหลักการให้ผู้สูงอายุเป็นแกนนำในการกำหนดและตัดสินใจร่วมกันในการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุตนเอง

3.5 ด้านบริการสังคมและนันทนาการ ประกอบด้วย

1) ชมรมผู้สูงอายุ รูปแบบบริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน ชมรมผู้สูงอายุเป็นการรวมกลุ่มกันทางสังคมของผู้สูงอายุที่มีความสนใจและมีอุดมการณ์ร่วมกันในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการสร้างคุณภาพทั้งทางกาย จิตใจ และสังคม

เพื่อให้ชีวิตมีคุณค่าและมีคุณภาพประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม โดยมีสภาผู้สูงอายุและกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ แต่ผู้บริหารจัดการและดำเนินการหลัก คือ กลุ่มผู้สูงอายุการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในลักษณะเครือข่าย ทำให้งานด้านผู้สูงอายุเข้มแข็งมากขึ้น

2) ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ เป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมขององค์การ ชุมชนผู้สูงอายุ เพื่อจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ สังคม จิตและปัญญา โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ การใช้ชุมชนเป็นฐานในการให้บริการ การดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ และการจัดบริการแบบองค์รวม

3) ศูนย์ชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายจากผู้สูงอายุ การบริการที่จัดให้ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด ออกกำลังกาย ศาสนกิจ กิจกรรมนันทนาการ ตลอดจนกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ

4) ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัด เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง โดยมีวัดหรือสถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม

5) กองทุนผู้สูงอายุ เพื่อสนับสนุนอุดหนุนโครงการสำหรับองค์กรของผู้สูงอายุหรือองค์กรที่ทำงานด้านผู้สูงอายุเพื่อคุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุ ให้มีศักยภาพ มีความมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

4 การช่วยเหลือเกื้อกูลของภาคประชาชน เป็นการจัดสวัสดิการสังคมโดยกลุ่มต่างๆ เป็นผู้ดำเนินการหลัก เช่น การจัดสวัสดิการชุมชนที่ครอบคลุมการเกิด แก่ เจ็บ ตาย กลุ่มออมทรัพย์ ที่มีรูปแบบก้าวหน้าชัดเจนทั้งเชิงองค์ความรู้ กลไก และพื้นที่ดำเนินการ ในอีกด้านหนึ่งภาคธุรกิจเอกชนที่เดิมมุ่งหวังผลประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันได้ปรับบทบาทเข้ามาช่วยเหลือร่วมรับผิดชอบปัญหาสังคมมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการจัดสวัสดิการโดยปัจเจกชน อาทิ การซื้อประกันชีวิตรูปแบบต่างๆ ผ่านกิจการประกันภัยของเอกชน ซึ่งเข้ามาช่วยเติมเต็ม หรือยกระดับสวัสดิการในภาพรวมให้สมบูรณ์มากขึ้นอย่างมาก

ภาพที่ 4.10 กลุ่มชาติพันธุ์ “ม้ง” บ้านแม่सान้อย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการสังคมของผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน มีข้อเสนอแนะดังนี้

3.2.1 ควรจัดสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ภูมิลำเนา การดูแลและเกื้อหนุนผู้สูงอายุควรเป็นภาระขององค์กรในระดับท้องถิ่นและชุมชนมากกว่าเป็นภาระขององค์กรระดับประเทศ

3.2.2 ส่งเสริมให้มีการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน community-based care โดยให้การดูแลแบบบูรณาการที่มีการสอดประสานทั้งการบริการสุขภาพสังคมและจิตใจซึ่งมีความจำเป็นและเป็นแนวโน้มที่จะต้องเกิดขึ้นในอนาคต

3.2.3 ครอบครัวและชุมชนควรได้รับการสนับสนุนให้มีบทบาทที่สำคัญในการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะจะต้องอาศัยสถานที่สำคัญในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น เทศบาล องค์กรการบริหารส่วนตำบล วัดและโรงเรียน

3.2.4 ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความเอื้ออาทรในเชิงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเดิมของชุมชนให้เข้มแข็งซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญของการจัดระบบสวัสดิการสังคมในชุมชนไทยและสอดคล้องเหมาะสมกับปัญหาความเป็นจริงของผู้สูงอายุ

3.2.5 ควรมีการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยซึ่งถือว่าเป็นบริการขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครมีความต้องการมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการสำรวจและออกบัตรแก่ผู้สูงอายุเพื่อใช้สิทธิในการรักษาพยาบาลนอกจากนี้ควรเน้นบริการสุขภาพที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุดโดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุในชุมชน

3.2.6 การจัดสวัสดิการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการจัดส่งเสริมให้หน่วยงานภาคเอกชนจัดการด้านการรักษาความสงบและปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่สาธารณะ ยานพาหนะและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ

3.2.7 รัฐควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุและเครือข่ายเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกิจกรรมต่างๆโดยจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีการรวมกลุ่มร่วมคิดกิจกรรมที่อาจจะออกมาในรูปแบบกิจกรรมทางศาสนาการทัศนจรหรือการอาชีพที่เหมาะสมกับวัยเช่นจากสารเป็นต้น

3.2.8 ส่งเสริมมาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยเฉพาะการส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียงทางนี้เพื่อเกิดการสร้างงานในชุมชนเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้วยโอกาสและยังเป็นการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุและครอบครัวได้อยู่ร่วมกันป้องกันปัญหาการทอดทิ้งผู้สูงอายุ

3.2.9 ควรมีการทบทวนวิธีการจ่ายเบี้ยยังชีพโดยให้ชุมชนและผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

ภาพที่ 4.11 การศึกษาข้อมูลวิถีบ้านใหม่ลีซอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 4. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ใน ภาคเหนือตอนบน สรุปได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.86$, S.D. = 0.38) โดย ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.92$, S.D. = 0.28) รองลงมา ได้แก่ ด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต ($\bar{X}=4.90$, S.D. = 0.32) และด้านการดูแลสุขภาพพอนามัย ($\bar{X}=4.77$, S.D.=0.49) ตามลำดับเมื่อจำแนกเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่า

1.1.1 ด้านการดูแลสุขภาพพอนามัย สังคมผู้สูงวัยมีความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตด้วยตนเอง 2) การเข้ารับการอบรมด้านสุขภาพและโภชนาการที่ถูกหลักอนามัย และ 3) การจัดสภาพแวดล้อมบริเวณรอบบ้านพักอาศัย

1.1.2 ด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต สังคมผู้สูงวัยมีความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การได้รับการตรวจสุขภาพฟรี การได้รับการอบรมด้านสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ และการได้รับการดูแลความปลอดภัยในหมู่บ้านที่อาศัย 2) การได้รับบริการเยี่ยมบ้านกรณีเจ็บป่วย และ 3) การได้รับการอบรมเพื่อการดูแลสุขภาพพอนามัยของตนเอง

1.1.3 ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ สังคมผู้สูงวัยมีความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การช่วยเหลือตนเองและครอบครัวให้มีความสุข 2) การปรับเปลี่ยนตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมยุคใหม่ และ 3) การได้ร่วมอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.2 การประเมินรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า

1.2.1 รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการดูแลสุขภาพพอนามัย 2) ด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต และ 3) ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ องค์ประกอบแต่ละด้านมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ และสื่อประกอบการเรียนรู้ ที่สามารถนำไปจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการและจำเป็นของแต่ละชาติพันธุ์ได้

1.3 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ขององค์ประกอบรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.1 ด้านการดูแลสุขภาพพอนามัย ในส่วนของเนื้อหา 5 เรื่อง วิธีการเรียนรู้ 10 วิธี และสื่อประกอบการเรียนรู้ 12 ประเภท ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเหมาะสม เป็นไปได้ ถูกต้อง และนำไปใช้ประโยชน์ได้

1.3.2 ด้านสวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต ในส่วนของเนื้อหา 5 เรื่อง วิธีการเรียนรู้ 10 วิธี และสื่อประกอบการเรียนรู้ 12 ประเภท ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเหมาะสม เป็นไปได้ ถูกต้อง และนำไปใช้ประโยชน์ได้

1.3.3 ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ ในส่วนของเนื้อหา 5 เรื่อง วิธีการเรียนรู้ 10 วิธี และสื่อประกอบการเรียนรู้ 12 ประเภท ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเหมาะสม เป็นไปได้ ถูกต้อง และนำไปใช้ประโยชน์ได้

2. การเสนอทิศทางการพัฒนานโยบายการสร้างสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

2.1 มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายให้ผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญในการดำเนินงานตามภารกิจของมหาวิทยาลัย เนื่องจากมีจุดแข็งและโอกาสด้านความพร้อมของบุคลากรและอาคารสถานที่ มีหลักสูตรที่เป็นสหวิทยาการเป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียง รวมทั้งมีเครือข่ายในพื้นที่สามารถเชื่อมโยงในการทำงานได้ดี ตลอดจนรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่าง

เด่นชัด แต่ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรค อาทิ การสรรหาบุคลากรเฉพาะด้านที่มีความเต็มใจและการได้รับจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน โดยกำหนดให้เป็น “วาระแห่งมหาวิทยาลัย” เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาและยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่เป้าหมายซึ่งสามารถดำเนินการได้ในรูปแบบทั้งการจัดการศึกษาและการบริการวิชาการ อาทิ ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การดูแลสุขภาพอนามัย การส่งเสริมอาชีพและรายได้ สวัสดิการและการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ ตลอดจนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเชิงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น การใช้ชีวิตในสังคมยุคดิจิทัลและอื่น ๆ ให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมเมืองใหญ่ ทั้งที่เป็นชุมชนพื้นราบและชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์

2.2 การขับเคลื่อนนโยบายการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน สามารถดำเนินการได้โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก เนื่องจากรัฐบาลให้ความสำคัญกับสังคมสูงอายุให้เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ ประกอบกับมหาวิทยาลัยมีความโดดเด่นในการจัดการศึกษาให้กับชุมชนเชิงพื้นที่มีหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการต่างๆที่เป็นประโยชน์โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนสังคม ชุมชน ท้องถิ่น และผู้สูงอายุประกอบกับผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่มีสัญชาติไทยรักและภูมิใจที่ได้อยู่ในผืนแผ่นดินไทยมีการดำเนินชีวิตที่พร้อมจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่จะสามารถขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารระดับสูง ต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยมีระบบกลไกการบริหารรองรับให้เป็นตัวขับเคลื่อนได้อย่างชัดเจนซึ่งสามารถดำเนินการได้ 4 แนวทาง กล่าวคือ 1) มอบหมายให้หน่วยงานที่มีอยู่ในปัจจุบันดำเนินการ 2) บริหารจัดการให้เป็นการทำงานในลักษณะบูรณาการหลายหน่วยงานด้วย “คณะกรรมการขับเคลื่อน” เช่นคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 3) จัดตั้งหน่วยงานเชิงบริหารเป็นการเฉพาะเพื่อขับเคลื่อนให้ได้ผล สามารถทำงานเชิงรุกได้ทันที ดังตัวอย่างหน่วยงานเฉพาะกิจที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้แก่ ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ศูนย์ความเป็นเลิศด้านกัญชาและเกษตรอินทรีย์นานาชาติ เป็นต้น 4) จัดโครงสร้างการบริหารแบบ Matrix หรือโครงการพิเศษใช้โครงสร้างการบริหารแบบเดิมโดยไม่เพิ่มจำนวนบุคลากร แต่ให้มีการจัดสรรงบประมาณรองรับ แบบ Project Based และ 5) ร่วมมือกับเครือข่ายทั้งที่เป็นส่วนราชการ เอกชน สมาคมและมูลนิธิต่างๆ โดยเฉพาะสมาคมผู้สูงอายุในจังหวัด เพื่อสร้างฐานข้อมูล (Base Line Data) ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2.3 สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุสามารถช่วยสืบสานและส่งเสริมพันธกิจของมหาวิทยาลัยด้านการอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปะและวัฒนธรรม ของสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยที่อยู่คู่กับการพัฒนาท้องถิ่นเป็นเวลานาน โดยได้มีการสืบสานภูมิปัญญาการ ค้นหาปราชญ์ชาวบ้าน การสร้างเพชรราชภัฏเป็นบุคคลดีเด่น ด้านงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสืบทอด ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมมาโดยตลอด นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้การสืบสานศาสตร์พระราชา เป็นนโยบายที่สำคัญมีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นกำหนดให้นักศึกษา ระดับปริญญาตรีทุกคนเรียนรายวิชาศาสตร์พระราชาในหมวดการศึกษาทั่วไป และมีการเปิดสอนในระดับ ปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิชาศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ซึ่งผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมาย หนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการศึกษาศาสตร์พระราชาด้วยการบูรณาการร่วมกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในการเข้าร่วมกิจกรรมในสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังนั้นการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนา ศักยภาพของมหาวิทยาลัยให้โดดเด่นยิ่งขึ้นได้โดยเฉพาะการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์ โดยส่งเสริมการทำวิจัยข้ามวัฒนธรรมและใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างนวัตกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมชุมชนในพื้นที่บริการ

2.4 การจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ของศูนย์แม่สาตามกลยุทธ์ของ มหาวิทยาลัยในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2564-2568) สามารถดำเนินการได้และไม่ได้ ด้วยเหตุผลหลายประการ กล่าวคือ

2.4.1 กรณีที่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากศูนย์แม่สา มีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมสามารถ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี มีพื้นที่ใช้งานเพียงพอ มีอาคารสถานที่ มี โครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคที่เอื้อต่อการดำเนินงานแต่ต้องมีการก่อสร้างเพิ่มเติม อาทิ หอพักและ ศูนย์อาหาร เป็นต้น ซึ่งต้องเป็นไปตามแผนพัฒนาโครงสร้างของมหาวิทยาลัยฯ และการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยฯ สามารถดำเนินการได้ในลักษณะการ บริการวิชาการแบบครบวงจรในช่วงระหว่างปี 2564-2568 โดยอาจดำเนินการเป็นช่วงเวลาในแต่ละปี อาทิ การปรับปรุงภูมิทัศน์ การก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย และการจัดอบรมแบบวันเดียว (ไป-กลับ หรือจัด อบรมหลักสูตรระยะสั้นใช้เวลา 2- 3 วัน โดยไม่พักค้าง หรือแบบพักค้างเมื่อมีอาคารสถานที่พร้อม นอกจากนี้ จังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นศูนย์กลางและเป็นเมืองที่ได้รับความสนใจในการพำนักระยะยาวสำหรับผู้ สูงอายุทั่วโลก ส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งแต่ละจังหวัดมี ความพร้อมทางด้านสาธารณสุข การแพทย์ อาหาร สุขภาพ สาธารณูปโภค การคมนาคม และ โครงสร้างพื้นฐาน ในส่วนของด้านบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญครบทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และมีหลักสูตรแบบสหวิทยาการ เช่นสาขาวิชาสาธารณสุข

ชุมชน จิตวิทยา พลศึกษา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การตลาด และคหกรรมศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งสามารถร่วมสนับสนุนในการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดี

2.4.2 กรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยได้นำพื้นที่ของศูนย์ไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นจึงทำให้สภาพแวดล้อมและการใช้พื้นที่ได้เปลี่ยนแปลงไปประกอบกับความจำเป็นที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการพัฒนาให้เป็นศูนย์แบบครบวงจรและมีข้อจำกัดด้านกฎหมายหลายประการ เนื่องจากเป็นพื้นที่ราชพัสดุ นอกจากนี้ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรค อาทิ การสรรหาบุคลากรเฉพาะด้าน ที่มีความเต็มใจและการได้รับจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

2.4.3 กรณีที่เสนอเป็นทางเลือกให้มีความเป็นไปได้โดยสามารถจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และบริการวิชาการแก่ผู้สูงอายุในระยะ 5 ปีตามแผนกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมอาชีพ การบริการสุขภาพและคุณภาพชีวิตและเป็นศูนย์ฝึกอบรมเพื่อบริการวิชาการแบบครบวงจรโดยจัดเป็นหลักสูตร non degree หรือหลักสูตรระยะสั้น สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมที่ซับซ้อน มีหลายมิติได้อย่างมีความสุขทั้งกายและใจโดยไม่เป็นภาระของสังคม

3.ทิศทางการพัฒนานโยบายในการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ให้ตอบสนองยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2564-2568) มีข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้

3.1 ควรกำหนดให้เป็น “วาระแห่งมหาวิทยาลัย” เรื่องการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการศึกษาความเป็นไปได้เพื่อพัฒนานโยบายสู่การปฏิบัติโดยเสนอโครงการจัดตั้งต่อสภามหาวิทยาลัย

3.2 ควรใช้พื้นที่ศูนย์แม่ริมเป็นที่ตั้งของสถาบันเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ศูนย์ฝึกอาชีพต่างๆ/สมาคมที่เกี่ยวข้อง และชมรมผู้สูงอายุทุกระดับในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และองค์กรท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อร่วมขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้ผู้สูงอายุในลักษณะ “สุขภาวะองค์กรวม”

3.3 ควรใช้แนวการบริหารจัดการร่วมกันในลักษณะศาสตร์สัมพันธ์และศาสตร์บูรณาการแบบข้ามศาสตร์ของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

3.4 ควรเน้นนโยบายการเชื่อมโยงสู่การบริการวิชาการและการวิจัยให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

3.5 ควรเปิดโอกาสให้มีการทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนามในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 5 แห่ง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) การดูแลรักษาสุขภาพอนามัย 2) สวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต และ 3) การอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ในแต่ละด้าน มีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหา วิธีการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ โดยผ่านการประเมินและตรวจสอบรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ ประโยชน์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน

ภาพที่ 4.12 การสนทนากลุ่มชาติพันธุ์ลีซอ บ้านใหม่ลีซอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

2. ทิศทางการพัฒนานโยบายการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่จะตอบสนองยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยระยะ 5 ปี (พ.ศ.2564- 2568) ประกอบด้วย 1) ควรกำหนดให้เป็น “วาระแห่งมหาวิทยาลัย” เรื่องการจัดตั้งสถาบันการ เรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากมีจุดแข็งและโอกาสด้านความพร้อมของบุคลากรและอาคารสถานที่ มี

หลักสูตรที่เป็นสหวิทยาการเป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียง รวมทั้งมีเครือข่ายในพื้นที่ สามารถเชื่อมโยงในการทำงานได้ดีตลอดจนรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เด่นชัด แต่ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรค อาทิ การสรรหาบุคลากรเฉพาะด้านที่มีความเต็มใจ และการได้รับจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน 2) ควรใช้พื้นที่ศูนย์แม่สา อ.แมริม จ.เชียงใหม่ เพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์ฝึกอบรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ โดยมี หลักสูตรระยะสั้นเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจ โดยกำหนดให้เป็นแหล่งฝึกงานบริการวิชาการสำหรับอาจารย์และนักศึกษา เนื่องจากมีทำเลที่ตั้ง เหมาะสมสามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี 3) ควรสร้างเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อร่วมขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้ ผู้สูงอายุในลักษณะ “สุขภาวะองค์กร” และ 4) ควรใช้แนวการบริหารจัดการร่วมกันในลักษณะ ศาสตร์สัมพันธ์และศาสตร์บูรณาการแบบข้ามศาสตร์ของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะ ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

ตอนที่ 5. ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลด้านสุขภาวะโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสำหรับสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน

ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลด้านสุขภาวะในการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่มภาคีเครือข่าย (จนท.สส. อบต. อบท. ครู พระภิกษุ ผู้นำชุมชน อสม.) ในการวิจัยนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 3 กลุ่มมาเป็นกรณีศึกษา คือ 1. กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สืบทอดกันมานานและยังมีวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น การปรุงอาหาร การรับประทานอาหาร การหาอาหาร พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ 2. กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง บ้านแม่สาบน้อย ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีวิถีชีวิตที่น่าสนใจและการกินอาหารและอาหารพื้นบ้านที่แตกต่างกันไป 3. กลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เป็นต้น โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเจาะจงในการเลือกกลุ่มที่รับประทานอาหารที่มีรสเค็มจัด หรือหวานจัด ทำให้สุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรงเป็นต้น

ภาพที่ 4.13 สัมภาษณ์ข้อมูลบุคลากรเกี่ยวกับด้านโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ณ โรงพยาบาลฝาง
อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

จากการวิเคราะห์ข้อมูล กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง บ้านแม่สาบน้อย ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ นำมาสู่การพัฒนากระบวนการเทคโนโลยีดิจิทัลด้านสุขภาพในการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนโดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสร้างรูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลดิจิทัลเพื่อช่วยในการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรังผู้สูงวัย กลุ่มชาติพันธุ์บอกวิธีการปรุงให้เหมาะสมกับร่างกาย นำองค์ความรู้ที่มีความเฉพาะของชุมชนกลุ่มผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน มาสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านโภชนาการที่ช่วยชะลอการเกิดขึ้น

ของโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในผู้สูงวัย และพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรังให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนได้

ผลลัพธ์เมื่อผู้ประกอบการนำระบบระบบเทคโนโลยีดิจิทัลด้านสุขภาวะในการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนไปใช้แล้ว สามารถช่วยปรับปรุงองค์ความรู้ที่มีเฉพาะของชุมชนของกลุ่มผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิธีการปรุงอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นประโยชน์นำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่น ๆ ได้ จากการประชุมแบบมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยเพื่อสรุปผลลัพธ์คือเมื่อผู้ประกอบการนำระบบระบบเทคโนโลยีดิจิทัลด้านสุขภาวะในการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนไปใช้แล้ว สามารถช่วยปรับปรุงองค์ความรู้ที่มีเฉพาะของชุมชนของกลุ่มผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ ในพื้นที่ต่าง ๆ และยังเป็นการกระตุ้นไม่ไห้กลุ่มผู้สูงวัยชาติพันธุ์ไม่รับประทานอาหารที่มีรสจัดมากเกินไป

การพัฒนาระบบเริ่มจากขั้นตอนแรกคือการวิเคราะห์ระบบเรื่องการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสำหรับผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ ภาคเหนือตอนบน ออกแบบโดยใช้แผนผังบริบท (Context Diagram) แผนผังDecomposition Diagram และแผนผังกระแสข้อมูลระดับที่ 0 (Data Flow Diagram (Level 0) จากนั้นได้ทำการออกแบบฐานข้อมูลซึ่งระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ได้ประกอบด้วยแหล่งข้อมูลจำนวน 11 แหล่งข้อมูลด้วยกัน ในขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาระบบคือ การเขียนโปรแกรม โปรแกรมที่ได้จะเป็นแอปพลิเคชัน ใช้งานได้ทั้งบนสมาร์ตโฟนมือถือ และ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สามารถเข้าใช้งานได้จาก URL : <https://ncd.cmru63.com> จะพบเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันซึ่งจะมีเมนูย่อย ได้แก่ ข้อมูลโภชนาการ โรคในกลุ่ม NCDs แบบประเมินโรค NCDs เป็นต้น

ตอนที่ 6. การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการตลาดสำหรับผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน

การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการตลาดสำหรับผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากชุมชนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านผู้ประกอบการ มีทั้งสิ้น 49 ราย ในการวิจัยนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการแบบเจาะจงจำนวน 2 รายมาเป็นกรณีศึกษา คือ

1. กลุ่มวิสาหกิจดาวม่วง ผ้าปักชนชาวเขาเผ่าม้ง บ้านแม่สาบน้อย ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีลักษณะเด่นในการรวมกลุ่มสตรีของชนเขาเผ่าม้ง จัดทำผลิตภัณฑ์จากผ้าปักยุง โดยรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน การทำผ้าปักยุงจะเริ่มทำตั้งแต่การปลูกต้นกัญชง การลอกเปลือกใย เส้นกัญชง การทำเส้นกัญชง การต้มและตากเส้นเพื่อให้เส้นนุ่ม การต่อเส้น การรีดเส้น การทอผ้า การย้อมสี และการเขียนเทียน และนำมาเป็นผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบเช่น เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า เป็นต้น ซึ่งมีความละเอียดประณีตและต้องใช้ทักษะความชำนาญ เป็นงานหัตถกรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

ภาพที่ 4.14 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ใยกันขงบ้านแม่สาบน้อย ต.โป่งแยง อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

2. กลุ่มทอผ้าศิลปาชีพบ้านละอูบ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ความโดดเด่นของวิสาหกิจแห่งนี้คือ ลายเด่นของชาวละอูบ มีอยู่ 2 แบบ ได้แก่ ลายทวนโดยพัฒนามาจากลายงูเหลือม ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นลายศักดิ์สิทธิ์ชาวบ้านละอูบก็เลยยึดถือลายตัวนี้เป็นลายประจำตัวของชาวเผ่าละอูบและจะมีติดตัวกันทุกคนตั้งแต่เกิดจนตาย และจะมีลายไก่อ้า มีลายเพิ่มคือลายมัดหมี่ ซึ่งเป็นจุดเด่นของชาวละอูบ มีลวดลายสวยงาม มีเครื่องประดับคือสร้อยละอูบหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเนคไทของละอูบส่วนใหญ่จะใช้สีธรรมชาติในการย้อม

ภาพที่ 4.15 กลุ่มผ้าทอศิลปาชีพ บ้านละอูบ อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว นำมาสู่การพัฒนาแบบดิจิทัลคอมเมอร์ซเพื่อส่งเสริมการตลาด โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสร้างรูปแบบดิจิทัลคอมเมอร์ซให้

สามารถนำเสนอสินค้าในรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มชุมชน เพิ่มการเข้าถึงลูกค้าด้วยการใช้โซเชียลมีเดียในการส่งเสริมการขายสินค้า การทำสื่อมีเดียเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับลูกค้าและเป็นการสืบทอดองค์ความรู้ให้กับรุ่นต่อไป มีการจัดการอบรมให้กับผู้ประกอบการและผู้สนใจในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เกี่ยวกับตลาดดิจิทัล การใช้โซเชียลมีเดีย เพื่อเพิ่มความสามารถให้บริหารจัดการระบบดิจิทัลคอมพิวเตอร์ได้ด้วยตนเอง ในการอบรมมีผู้สนใจเรียนรู้การตลาดดิจิทัลและการใช้โซเชียลมีเดียในการทำธุรกิจเป็นจำนวนมากและพบว่ากลุ่มผู้ประกอบการที่มีช่วงอายุน้อยกว่า 50 ปีมีความสามารถใช้อุปกรณ์สมาร์ตโฟนและโซเชียลมีเดียในระดับดี แต่กลุ่มผู้ประกอบการที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปมีทักษะการใช้งานน้อย จึงมีการจัดอบรมครั้งที่ 2 ให้ตัวแทนผู้ประกอบการที่มีพื้นฐานทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์และโซเชียลมีเดีย โดยเพิ่มเติมเนื้อหาการตกแต่งภาพ การพัฒนาเว็บไซต์ เพื่อให้ นำความรู้ไปต่อยอดให้กับธุรกิจได้ด้วยตนเอง ผลลัพธ์เมื่อผู้ประกอบการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้แล้วสามารถเพิ่มจำนวนลูกค้าเข้าถึงลูกค้าและนำเสนอสินค้าให้ลูกค้าได้สะดวกขึ้น เป็นการเพิ่มช่องทางการขายและทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ลูกค้า วิสาหกิจชุมชนผ้าปักชนชาวเขาได้นำเว็บไซต์และสื่อมีเดียแสดงสินค้าของตนนำเสนอให้ลูกค้าต่างประเทศ สามารถเพิ่มยอดขายสินค้าได้มากขึ้น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาระบบการตลาดสำหรับผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนจากการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ ผลการดำเนินงาน สามารถแบ่งออกเป็น ส่วนหน้าร้านสำหรับผู้ซื้อทั่วไปสำหรับค้นหา สั่งซื้อสินค้า สามารถเข้าใช้งานเว็บไซต์ได้ที่ URL: <https://daomang.cmru63.com> จะพบเว็บเพจซึ่งจะมีเมนูย่อย คือ ร้านค้า สินค้า สั่งซื้อและการชำระเงิน รีวิว และติดต่อเรา โดยผู้ใช้งานสามารถเข้าเลือกชมสินค้าในกลุ่มวิสาหกิจดาวมา้ง งานผ้าใย กันขง และส่วนหลังร้านสำหรับผู้ประกอบการในการจัดการข้อมูลสินค้า